

Nätverket Poolorganisationen

En del av Energimyndighetens energikris-organisation

Hjulen måste rulla även i kris

Mycket talar för att drivmedel och bränsle blir bristvaror om världen skulle drabbas av en svår oljekris. Samtidigt kommer sannolikt konsumtionsmönstren att förändras – vissa kunder behöver plötsligt mer, medan andra inte har samma behov som tidigare. Dessutom kommer behoven antagligen att förändras på olika håll i landet.

Energimyndigheten har statsmakternas uppdrag att skapa förutsättningar för en fungerande drivmedels- och bränsleförsörjning för sådana situationer. Störningar i den inhemska distributionskedjan måste också kunna hanteras, och de produkter som finns tillgängliga måste nå fram till de mest prioriterade kunderna.

För att drivmedelsdistributionen ska fungera vid en oljekris finns nätverket poolorganisationen. En poolchef samordnar drivmedelsdistributionen med andra poolchefer i distributionsområdet från oljedepå till kund.

Poolchefen, som är utsedd av oljebranschen och Energimyndigheten, är oftast en av depåcheferna vid oljedepåerna runt om i landet.

Poolorganisationen underlättar samordningen vid en oljekris

Vem behöver vad och varifrån ska det tas? Det är frågor som lättare kommer att kunna besvaras med ett väl fungerande nätverk. Poolcheferna inom nätverket känner varandra och har stärkt sin krishanteringsförmåga genom att medverka i ett flertal övningar tillsammans med Energimyndigheten.

Kontakter med myndigheter, länsstyrelser och kommuner sker snabbare genom nätverket.

Kommunerna ska inom sina respektive geografiska områden analysera och verka för att minska riskerna för konsekvenser efter störningar i bland annat energiförsörjningen. Länsstyrelsen är i detta sammanhang en sammanhållande funktion mellan lokala aktörer och sektorsmyndigheter som agerar på nationell nivå.

Energimyndigheten har som ansvar att planera och samverka för att förebygga, motverka och begränsa sårbarheter och risker för störningar. Det sker bland annat genom information till berörda aktörer om hur de själva kan förebygga och lindra störningar i drivmedelsförsörjningen. Nätverket poolorganisationen är en privat-offentlig samverkan som är en prioriterad verksamhet.

Ett nätverk över hela Sverige

Poolorganisationen är uppbyggd som ett nätverk över hela Sverige. Den är uppdelad i 16 poolområden. I de tre distrikten utses en samordningspoolchef, som samordnar poolområdena i sitt distrikt.

I nätverket ingår ca 15 depåchefer (poolchefer) från olika oljebolag samt experter på transporter och drivmedelsleveranser. Genom nätverket kan personer i depåverksamheten lära känna varandra och samarbeta med andra oljebolag, myndigheter, länsstyrelser och kommuner vid en kris.

Oljebranschen och Energimyndigheten utser samordningspoolchefer och poolchefer. Energimyndigheten samverkar i första hand med samordningspoolchefen, medan länsstyrelsen samverkar med den regionala poolchefen. En poolchef kan ha samverkansansvar med flera länsstyrelser.

Nätverket Poolorganisationen samlas två dagar varje år och utbyter erfarenheter samt informerar om förändringar i branschen. Man genomför också en oljekrisövning, där depåcheferna ställs inför en eller flera krissituationer.

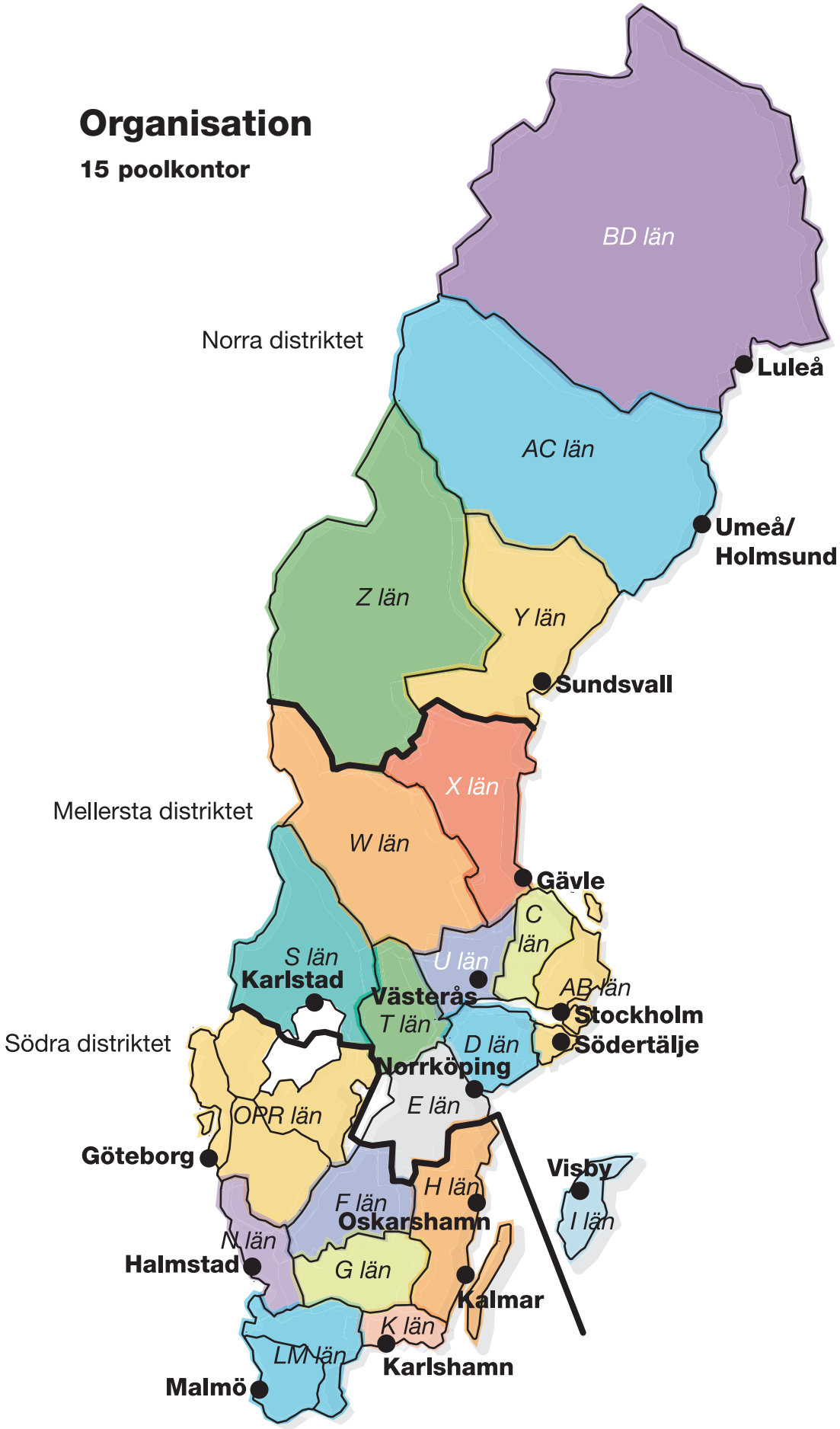
Poolchefer har under de senaste åren medverkat när länsstyrelser och kommuner har tagit fram sina risk- och sårbarhetsanalyser. I det arbetet bidrar poolcheferna med värdefull information om drivmedelsförsörjningen i respektive region.

Poolorganisationens syfte

- Utveckla och utöka det samarbete som finns idag inom oljebranschen.
- Öka krismedvetenheten inom distributionen av drivmedel.
- Öva branschen i trovärdiga krisscenarier tillsammans med myndigheter och andra aktörer.
- Hålla Energimyndigheten uppdaterad om vad som händer i branschen.
- Informera Energimyndigheten om cisternkapaciteten på depåerna.
- Informera Energimyndigheten om förändringar i depåverksamheterna.
- Vid en svår oljekris kunna distribuera drivmedel där det bäst behövs.
- Samarbeta vid en stor avtappning av beredskapslagren.

Organisation

15 poolkontor

Reservkraft vid elavbrott

För att öka tillgängligheten på drivmedel vid störningar i elförsörjningen har Energimyndigheten försett oljedepåerna med mobil reservkraft. Idag (2007) finns det åtta reservkraftaggregat, som testas och cirkuleras av oljebolagen till 14 depåer. Så tryggas elförsörjningen vid oljedepån och därmed bränsledistributionen i en krissituation.

I kommunerna finns även ett antal batteridrivna drivmedelspumpar. De kan användas vid långvariga elavbrott på bensinstationerna och förvaras oftast hos Räddningstjänsten eller Polisen.

Poolorganisationen – en del i ett större sammanhang

Sverige har tillsammans med 25 länder slutit ett avtal – IEP-avtalet – för att reglera hur en oljekris ska hanteras. Inom ramen för detta avtal åläggs medlemsländer att ha viss beredskap. Den omfattar bland annat minimilager av råolja och oljeprodukter. Varje land ska också ha en organisation för att hantera nationella oljekriser. Även EU ställer krav på Sveriges beredskap för att hantera oljekriser.

International Energy Agency (IEA), är den organisation som samordnar verksamheten inom ramen för International Energy Program (IEP).

IEA har sitt huvudkontor i Paris och har funnits sedan 1974. Det är ett oberoende organ inom Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

IEP-avtalet kräver att de deltagande länderna ska:

- Beredskapslagra olja motsvarande 90 dagar av föregående års nettoimport.
- Ha ett förberett program för att genomföra förbrukningsdämpande åtgärder motsvarande 7% eller 10% oljekonsumtion nationellt.
- Kunna delta i allokeringsarbetet av inkommande oljeleveranser till de länder som är behövande.

När energikrisen är ett faktum

Vid en oljekrissituation ska Energimyndighetens energikrisorganisation svara upp mot både internationella och nationella krav.

De internationella kraven omfattar rapportering och nationsövergripande samordning av krisåtgärder. Oljebolagen ska efter beslut av Energimyndigheten kunna tappa av från 90-dagarslagren, initiera nationella förbrukningsdämpande åtgärder som informationskampanjer, lagförslag eller ransonering. Genom att påskynda forskning och utbyggnad av energikällor ska myndigheten i en krissituation verka för energitillförsel från nya källor.

Under krisen kommer Energimyndigheten att samverka med departement, myndigheter, länsstyrelser och branschorganisationer. Här kommer även Poolorganisationen att tillföra lägesbilder och kunskaper.

När krisen är över sker en återuppbyggnad av lager och en återgång till en fungerande marknad. Energimyndigheten ska verka för att detta fungerar så smidigt som möjligt.

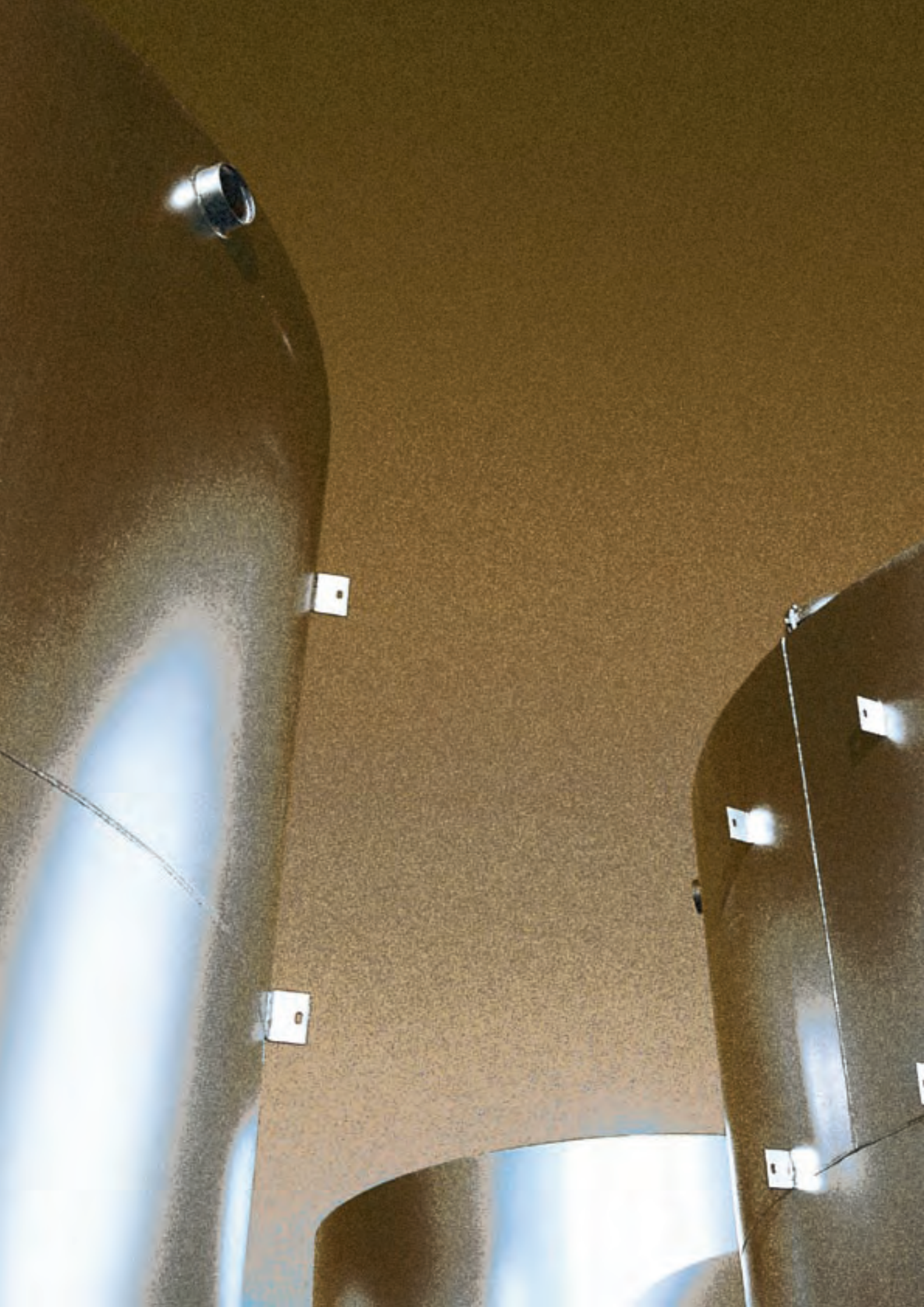
Energimyndigheten tillämpar de tre principerna för krishantering – ansvar, närhet och likhet – genom att i så stor omfattning som möjligt bibehålla ansvar och ordinarie organisation i en krissituation.

Energimyndighetens ansvar inom olje- och gasområdet

- Tillsynsmyndighet för beredskapslagring av olja
- Internationella avtal med IEA och EU
- Utfärda föreskrifter
- Omvärldsbevakning
- Utbildning och övning av en energikrisorganisation
- Program för förbrukningsdämpning
- Fortlöpande statistikrapportering
- Tillsynsmyndighet för trygg naturgasförsörjning

Åtgärdspaket vid bristsituationer

- Omvärldsanalyser
- Föreslå regeringen förbrukningsdämpande åtgärder
- Lageravtappning
- Bränsleomställning
- Ransonering

Höjd beredskap och krig

Precis som i fred är oljebolagen ryggraden i Sveriges drivmedels- och bränsleförsörjning under höjd beredskap och krig. Mobilisering och andra omständigheter kan emellertid göra att transportkapaciteten blir en trång sektor i ett ansträngt läge.

Vid höjd beredskap samarbetar oljebolagen för att verksamheten ska fungera så likt den fredstida distributionen som möjligt. Försvarsmakten är en högt prioriterad kund och för övriga sektorer i samhället samordnar länsstyrelsen behoven.

Energimyndigheten försöker tillsammans med andra myndigheter se till att tillräckligt många tankbilar, järnvägsvagnar, fartyg och lagringsutrymmen finns tillgängliga för oljebolagen.

När beredskapen höjs sammankallar Energimyndigheten en samverkanskommitté, där oljebranschen företräds av Svenska Petroleum Institutet (SPI). Kommitténs uppgift är att följa försörjningsläget i olika regioner och bedöma behovet av resursförstärkningar med anledning av händelseutvecklingen.

Det började under andra världskriget

År 1943 levde Sverige under nästan total avspärrning och petroleumprodukter var en bristvara av stora mått. Att oljebolagens resurser behövde samordnas blev alltmer uppenbart för varje dag som gick.

Chefen för BP, Karl-Gerhard Bussler, tjänstgjorde vid den här tiden också som byråchef i Bränslekommissionens kontrollbyrå för den militära oljeförbrukningen. Han skisserade en lösning som snart ledde fram till Drivmedelscentralen AB (DMC).

Principen var länge att all personal inom oljeföretagen krigsplacerades i sina befattningar, men i många fall långt från sin ordinarie tjänstgörings- och bostadsort. I början av 1990-talet lades DMC ner och den nuvarande poolorganisationen växte fram. Nu blev istället principen ”business as usual”. Oljeföretagen och dess personal ska i möjligaste mån fungera på samma sätt i fred som i krig.

Även om det säkerhetspolitiska läget numera har blivit helt annorlunda jämfört med när DMC bildades, är oljeförsörjningen fortfarande ett osäkert kort. EU är bara självförsörjande till 30 % och alltmer beroende av oljeproduktionen från den politiskt instabila Mellanöstern. Därför behöver vi fortfarande den trygghet och beredskap som poolorganisationen innebär.

Poolorganisationen är idag ett flexibelt nätverk, som ändras i takt med oljebolagens utveckling och de säkerhetspolitiska förutsättningarna.

”I kris och krig blir vårt samhällsansvar ännu tydligare. Poolorganisationen behövs och jag är övertygad om att den kommer att fungera. Den bemannas av yrkeskunniga människor som både kan sin sak och är engagerade för uppgiften. Har vi bara något att leverera och tankbilar att fylla, så kommer alla som ska ha drivmedel också att få det.”

Hans Hägglund, Preem Raff AB, samordningspoolchef i Mellersta distriktet

"Energimyndigheten har en samordnande roll inom energiberedskapen. Målet är en säker och trygg energiförsörjning. Det samordnande ansvaret innebär även utbildning, övning och lägesrapportering till regeringen. Nätverket Poolorganisationen är en viktig del av beredskapen för en fungerande drivmedelsförsörjning i kris."

Urban Bergström, Avdelningen för hållbar energianvändning, Enheten för energi och samhälle

Energimyndigheten

Energimyndigheten • Box 310 • 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00 • Telefax 016-544 20 99 • www.energimyndigheten.se

FOTO: NORRLANDIA BILDBYRÅ, PHOTODISC, DIGITALVISION, INGRAM, PHOTONICA BILDBYRÅ, IBL BILDBYRÅ, ENERGIMYNDIGHETEN.

ET 2007:28/1 000 ex. Juli 2007 MARKSTEDT KOMMUNIKATION/EDENVIK